

ביעור שביעית

יחידה א: מקור דין הביעור

1. ויקרא פרק כה, ו-ז

(ו) והיתה שבת הארץ לכם לאכלה לך ולעבדך ולאמתך ולשכירך ולתושבך הגרים עמך: (ז) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכיל:

2. ויקרא פרק כה פסוק יב

כי יובל הוא קדש תהיה לכם, מן השדה תאכלו את תבואתה.

3. ספרא בהר פרשה ב תחילת פרק ג

מן השדה תאכלו את תבואתה: כל זמן שאתה אוכל מן השדה, אתה אוכל מתוך הבית. פלה מן השדה - פלה מן הבית.

4. ספרא בהר פרשה א תחילת פרק א אות ח

ולבהמתך ולחיה: מה תלמוד לומר? ומה אם חיה שאינה ברשותך הרי היא אוכלת, בהמה שהיא ברשותך אינו דין שתאכל? אילו כן הייתי אומר: יכנוס לבהמה ותהא אוכלת לעולם. מה אני מקיים ביעור פירות שביעית? בפירות אדם, אבל בהמה תהיה אוכלת לעולם. וכשהוא אומר: 'ולבהמתך ולחיה' מקיש בהמה לחיה, כל זמן שחיה אוכלת בשדה בהמה אוכלת בבית כלה לחיה שבשדה כלה לבהמתך שבבית:

5. רש"י ויקרא פרק כה פסוק יב

מן השדה תאכלו:... כשם שנאמר בשביעית כך נאמר ביובל.

❖ **איך מיישב רש"י את כפל המקורות שנאמרו לגבי ביעור? מהו היחס בין המקורות?**

6. הרב יהודה ליוא (המהר"ל) מפראג - גור אריה ויקרא פרק כה

אם כן קרא למה לי, נלמוד יובל משביעית? ויש לומר: דלהא מילתא לא הוי ילפינן משביעית לעיקר דינא - שחייב להוציא התבואה מן הבית כשכלה לחיה מן השדה, דמה ענין יובל לשביעית. אבל אחר דילפינן דגם ליובל יש לו דין זה שצריך שיהיה הפקר אף לחיה, אין לחלק ביניהם לומר דביובל צריך לאכול מן השדה, ובשביעית יוכל להכניס לבית.

יחידה ב: האם חיוב הביעור הוא מדאורייתא או מדרבנן

בולמוס - תאוה לאוכל שאם האדם לא יאכל יסתכן.
הקל הקל - מנסים להאכיל את האדם דברים שאיסורם קל

7. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פג עמוד א

תנו רבנן: מי שאחזו **בולמוס** - מאכילין אותו **הקל הקל**, טבל ונבילה - מאכילין אותו נבילה, טבל ושביעית - שביעית.

8. רמב"ן ויקרא פרק כה פסוק יב

ומה ששנו בתורת כהנים (פרק ג, ה): 'מכאן אמרו: הכובש שלשה כבשים בחבית אחת, רבי אליעזר אומר אוכלין על הראשון, ורבי יהושע אומר אף על האחרון, רבן גמליאל אומר כל שכלה מינו מן השדה יבער מינו מן הבית, והלכה כדבריו, רבי שמעון אומר כל ירק אחד לביעור. וכל זה מדרש, מפני שלא אמר "מן השדה תביאו ותאכלו", וסמך האכילה בשדה, שלא יאכלו אלא בו. ויתכן שהוא סמך מדבריהם, ולכך היה רבי יהושע מיקל בו, ורבן גמליאל מיקל בטעמו, וכבר כתבתי זה למעלה (פסוק ז). ואפשר לדברי רבן גמליאל, שמצות הביעור מן התורה, אבל הטעם כיון שנבלע מתחילה מבוער הוא.

❖ **לדעת הרמב"ן האם דין ביעור הוא דאורייתא או דרבנן, ומהו ההבדל בין טעם לבין ממשות הפרי?**

9. ספר מצוות גדול עשין סימן קמז-קמח

ורשאי הזוכה בהם לשומרם עד זמן הביעור ואז צריך להוציאם ולהפקיר מה שזכה זה (ע"פ המשך לשון היראים) והרי זו מצות עשה שניה.

10. מנחת חינוך מצוה שכח-שכט

והביעור נראה מדברי הר"מ דהוא מה"ת מדרשא ולבהמתך

11. רש"י מסכת יומא דף פג עמוד א

מאכילין אותו הקל הקל - אם אין לנו דברים מותרים כדי צורכו ויש לפנינו מיני איסורין מאכילין אותו הקל הקל שבהם. טבל ושביעית מאכילין אותו שביעית - לאחר זמן הביעור, שהטבל במיתה בידי שמים והשביעית בעשה.

❖ **מהי חומרת איסור השביעית לאחר הביעור לדעת רש"י?**

❖ **עיון נוסף: עיינו בתוספות במסכת חולין דף קכ עמוד בד"ה היכא, מה עולה מדבריו שדעתנו?**

12. רבי משה אבן חביב - תוספת יום הכיפורים - יומא דף פג עמוד א

ובהא דכתב רש"י שביעית לאחר הביעור הוא באיסור עשה, צריכין אנו למודעי מה איסור עשה הוא? ויראה דהיינו מה שכתב בתורת כהנים בפרשת בהר {מקור שגיאה! מקור ההפניה לא נמצא}. ואיתא בפרק קמא דתענית (דף ז), ובפרק מקום שנהגו (דף נב) והביאו רש"י פרשת בהר: 'ולבהמתך ולחיה - כל זמן שחיה אוכלת' וכו'.

13. תלמוד בבלי מסכת ראש השנה דף טו עמוד א

אמר רבה: אתרוג **בת ששית שנכנסה לשביעית** - פטורה **מן המעשר**, ופטורה מן הביעור. ובת שביעית שנכנסה לשמינית - פטורה במעשר, וחייבת בביעור. אמר ליה אביי: בשלמא סיפא - לחומרא.

14. רש"י מסכת ראש השנה דף טו עמוד א ד"ה אמר ליה אביי

דקאמרת בת ששית שנכנסה לשביעית פטורה מן המעשר דהפקר הוא משום שביעית, אלמא בתר לקיטה אזלת בה לענין שביעית, דאי לאו דשביעית נהגא בה - לא הוה מפטרא, דהפקרא דשביעית פטר לה ממעשר, כדתיניא במכילתא: ואכלו אביוני עמר ויתרם תאכל חית השדה, מה חיה אוכלת ופטורה מן המעשר - אף אדם פטור, הא לא הוה קשיא לי, דאמינא: ספוקי מספקא לך אי אזלינן באתרוג בתר חנטה לענין שביעית, או בתר לקיטה כמו במעשר, ואזלת לחומרא, דשביעית דאורייתא היא וספיקא דאורייתא לחומרא.

❖ **האם לדעת רש"י במקורות שהובאו לעיל דין הביעור הוא דין דאורייתא?**

❖ **עיון נוסף: עיינו בשו"ת שבט הלוי חלק ב סימן קצז, האם לדעתו דברי רש"י נכונים גם בזמן**

הזה שבה שביעית אינה נוהגת מדאורייתא?

בת ששית שנכנסה לשביעית - פרי שצמח בשיטת אך נקטף בשביעית.
פטורה מן המעשר - פרי בעל קדושת

למה הביא קרא ד'לא נאסוף' - לדעת רש"י, שהובאה הקודם, איסור ספיחין הוא רק לאחר זמן הביעור, ותוספות הקשו עליו אם כן מדוע יש פסוק לאיסור ספיחין, והאיסור לא נלמד

דהדר התבן זבל - התבן נשחת בתקופה זו ונהיה כזבל.

15. הרב ישראל משקלוב - פאת השלחן שביעית פרק כב אות ב

ומאי דאמר במנחות כרבי עקיבא דאמר ספיחין אסורין לא קשיא לרש"י דהא רבנן סבירא להו דמן התורה מותר רק מדברי סופרים אסור, ושם במנחות בדאורייתא עסקינן... וכבר כתב הרמב"ן דדרשה דכלה לבהמתך הוא אסמכתא דהביעור הוא מדרבנן... ובזה יתורץ קושיא שלישיית {על רש"י} דתוספות שם **למה הביא קרא ד'לא נאסוף'** {לאיסור ספיחין לאחר הביעור} כו' הא מ'לבהמתך' נפקא. ❖ **מהי שיטת ה'פאת השלחן' בדברי רש"י? האם שיטתו מתיישבת עם המקורות דלעיל?**

16. **רבי שלמה סירילאו - שביעית פרק ט הלכה ו**

והנני מכריח בהדיא דמן התורה יש ביעור דאסורין באכילה אחר הביעור ההוא, אוכלי בהמה לבהמה ואוכלי אדם לאדם, ואף אחר שהפקירן אסורין באכילה. דגרסינן בפרק קמא דתענית (ו, א) רביעה שנייה למאי הילכתא ומפרש תלמודא רב נחמן בר יצחק אמר: לבער תבן וקש של שביעית, דתניא: עד מתי נהנין בתבן וקש של שביעית? עד שתד רביעה שנייה. מאי טעמא? דכתיב: 'ולבהמתך ולחיה אשר בארצך' - כל זמן שחיה אוכלת בשדה האכל לבהמתך בבית, כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית. והיינו ברייתא דגבי אוכלי בהמה דתורת כהנים, הרי שהוכיחו כאן מקראי דכיון שירדה רביעה שנייה **דהדר התבן זבל** דאסור להאכילו לבהמה, כיון דכלה מן השדה... אלמא דמכי הגיע זמן אסור להנות, ולדעתם ז"ל יפקירנו ויחזור ויזכה ויהנה? וזו תשובה גדולה על הרב... ועוד תשובה נצחת לדבריהם דהא שביעית ניתנה לצביעה ובמין הצובעים תנן דאית בהו שביעית וביעור ובפרק כלל גדול זוטא, ואם כן היכי תניא בהגוזל קמא (קא, א) בגד שצבעו בקלפי שביעית ידלק, והיינו בקלפי אגוזים ורמונים... והיכי דמי... על כרחך אחר ביעור מייירי ולדעת אלו החכמים אמאי ידלק הא שרי וילבשנו?... וליכא למימר דמדרבנן הוא דהא התם בעי לאוכיחי מהאי ברייתא דחזותא מילתא היא והוה אתי ליה שפיר דידלק משמע... מעתה לא טעה הרמב"ם ז"ל והראב"ד ז"ל שאמרו שורף באש. ועוד דתניא בפרק בתרא דיומא כיצד טבל ונבלה מאכילין אותו ונבלה, טבל ושביעית מאכילין אותו שביעית, ומשמע דשביעית אסורה באכילה מן התורה דומיא דרישא דטבל ונבלה וכן פירש רש"י ז"ל שם שביעית לאחר זמן הביעור מאכילין אותו שביעית שהטבל במיתה והשביעית בעשה עד כאן, פירוש לאו הבא מכלל עשה דכתיב: 'מן השדה תאכלו את תבואתה', ודריש בתורת כהנים: כל זמן שאתה אוכל מן השדה וכו'... ועוד קשה: דתנן לעיל בפרק כלל גדול רבא (משנה ז) ומייתי לה בפרק התערובות (טו, א) אין מבשלין ירק של שביעית בשמן של תרומה שלא יביאנו לידי פיסול דממעט התרומה מאוכליה ואיכא עשה דמשמרת תרומותי, והלא לדבריהם לעולם שרי באכילה? ואין כאן הבאה לידי פיסול בעולם? ובפרק התערובות משמע בהדיא דפסול מדאורייתא קתני דפריך התם מהך מתניתין דאין מבשלין ירק ואמר ליה שאני תרומת ירק דרבנן ופריך איפכא מיבעי ליה למיתני: ירק של תרומה בשמן של שביעית ופירש רש"י ז"ל אבל השתא דקתני שמן של תרומה דאורייתא הוא דכתיב כל חלב יצהר ושביעית אין לך דבר שאינו מדאורייתא בין באוכלי אדם בין באוכלי בהמה דכתיב ולבהמתך, ואם איתא לישני ליה אין כאן פיסול אלא מדרבנן ולהכי מתיר רבי שמעון כדמשני התם גבי תבלין. ועוד דגרסינן בפרק בתרא דעבודה זרה דבי רבי ינאי יזפי פירות שביעית מעניי ופרעו להו בשמינית, ומשמע התם דהיו עושין להם טובה שלא יפסידום אחרי הביעור, ולדעתם מה היו מכניסין עצמן לזה? והא אחר הביעור הולכין ואוכלין עד תומם כדתנן במתניתין דאין להן זמן מוגבל עד כאן שרי מכאן ואילך אסור ועניים הוא דזכו בהו מן ההפקר והתוספות דחקו עצמן שם וכתבו צריך לפרש שהאיסור היה שהיו מחזיקים אותם בחזקת שלהם, דאילו הפירות עצמן יכולים עניים לאכול לכולי עלמא, וכל זה נבואה ואינו במשמע. ועוד דתניא בתורת כהנים: 'הן לא נזרע ולא נאסוף את תבואתנו ואם אין זורעין היאך הן אוספין אמר רבי עקיבא מכאן סמכו על הספיחים שהם אסורים בשביעית וחכמים אומרים אין ספיחים אסורין מן התורה אלא מדברי סופרים, אם כן למה נאמר הן לא נזרע ולא נאסוף וגו' אמרת לנו לא תזרעו ומה שאנו כונסין אין אנו מכניסין אותו לקיום אמרת לנו בערוהו מה אנו אוכלין מן הביעור ואילך עד כאן, והשתא רבי עקיבא דריש איסור ספיחים דאורייתא מקרא דלא נאסוף את תבואתנו ורבנן אהדרו ליה הכי קאמר קרא אמרת לנו לא תזרעו ומה שאנו אוספים אין או מכניסין אותו לקיום דמפקירין אנו אותו לעניים ואמרת לנו בערוהו מה אנו אוכלין מן הביעור ואילך משמע דמן הביעור ואילך אין להם מה לאכול ואם איתא דיש להן פרנסה עניים ועשירים מן הביעור ואילך מאי קא משנו רבנן אלמא למדנו מכאן מפורש דאיסורא דאורייתא הוא... לכך נראה נכון וברור דיש זמן ביעור דיש בו איסור הנייה כדמשמע ממתניתין דתבן וגם יש בו מצות שריפה כהיא דתניא בהגוזל קמא בגד שצבעו ידלק כדברי רש"י ז"ל והרמב"ם ז"ל והראב"ד ז"ל ותרי גוויי ביעור איכא, דתרי קראי כתיבי. חד הגיעה שעת הביעור שלא אותה עיר דהיינו כשהעניים לקטו כל מה שמצאו בשדות העיר ולא נשאר בגנות ופרדסים של אותה העיר שום דבר... על אותה שעה נאמר עניים אוכלין אחר הביעור דבההוא שעתא עשירים מוציאין מה שבביתם ומפקירין על כרחם דודאי מן השבות אתה אוכל ולמר עניים אוכלין מן האוצר שבעיר ולמר אפילו עשירים... ובאותה

שעה צריך להוציא על פתח ביתו ולהפקיר והוא ביעור כדי לצאת מחובת הפקר הוי ששינוי לעיל בגמרא במשנת ג' כבשים דנפקא לן מקרא דכתיב ונטשתה ואכלו אביוני עמך... והוא שעתא כיון דשרי לאכילה אוסר אפילו באלף והכל בעי הפקר... אבל כשיכלו כל פירות ההפרכיא {מחוז} אסורין אפילו באכילה דנפקא לן מקרא מן השדה תאכלו דמשמע דאין אכילה אלא כל זמן שחיה אוכלת בשדה, ובהוא גרסינן בפרק ג' ארצת אבל לאכילה בנותן טעם דנפקא לן ההוא ביעור מקראי דאסורין פירות שביעית באכילה מן התורה כדתניא בתורת כהנים, והיינו אחר שיכלו כל פירות או ירק שביערים ושהרים של כל ההפרכיא וזהו במוצאי שביעית והיינו איסור עשה שכתב רש"י ז"ל למעלה. ונראה דמתניתין דקתני דמזמן רביעה ואילך אין נהנין ובסתמא ולא פירש אי ליהודה אי לגליל נראה דפסקה למילתיה. ומצאתי להראב"ד... נוטין דבריו לחילוק שלנו... אלא מה שסובר בענין ג' ארצות שנראה דעתו כדעת רש"י ז"ל בפירוש ג' ארצות אינו עולה... וכדבריו נפרש דתרי גוויי ביעור איכא: חד מכי כלו פירות שדה העיר בהוא בעו הפקר... וחד מכי כלו פירות ההפרכיא כגון שפלה שביהודה או כל הר המלך דיהודה או כל עמק דיהודה דכיון דחיה מן העמק... וכלה לחיה מיקרו ואין עוד שום היתר לפירות ואסורים באכילה מן התורה בעשה דהיינו לאו הבא מכלל עשה... ומה שהביא הרמב"ן ז"ל ראייה ממעשר שני דשוה לשביעית מי הגיד לו דלא בעי שריפה? מעשר שני בשעת הביעור כיון דכתיב ביה ביעור, וכן מצאתי להרמב"ם ז"ל (נטע רבעי יא, ז) 'מבערן ומשליך לים', ושמא כל מקום דכתיב ביה קדש כשעבר זמנו דנו בנין אב מנותר ושביעית דכתיב בה קדש...

17. רבי יעקב יהושע פלק - פני יהושע מסכת פסחים דף נב עמוד א

וכן נראה לי מלשון הרמב"ם ז"ל ממה שכתב במנין המצות (מא) וכן בתחלת הלכות שמיטה דנחית למנינא כל מצות עשה וכל מצות לא תעשה בפרטיות, וענין הביעור השמיט מלמנותה מצוה מיוחדת. ואם כן על כרחך היינו משום דסובר שכל ענין הביעור אינו אלא אסמכתא בעלמא ומדרבנן. אף על גב שהחמיר במצות ביעור דבעי שריפה או להשליכו לים המלח, אפילו הכי איכא למימר דאינו אלא מדרבנן.

18. הרב יצחק יעקב וויס - שו"ת מנחת יצחק חלק ג סימן צב

התבוננתי בהמשך דברי הרמב"ן שם (פרשת בהר) שכתב אחרי זה, שאפשר שהאיסור הזה מדבריהם היא, ואולי אפילו הביעור כולו חומרא מדברי סופרים, והבריייתות השנויות בתורת כהנים בענין הביעור אסמכתא בעלמא עיין שם, דנראה דכל זה אפשר לומר רק לשיטתו. דלשיטת הסוברים דיש בענין הביעור גם איבוד בידים, אם כן האיך אפשר לומר דכל ענין הביעור רק מדרבנן? הלא בפירות שביעית הדין דניתנו רק לאכילה ולשתיה ולסיכה, כמו שפסק הרמב"ם (שמיטה ה), דכתיב: 'לאכלה' - ולא להפסד, ועיין ברמב"ם שם כמה דינים היוצאים מזה, ואם כן קשה: האיך היו יכולין חכמים לתקן לעקור דבר מהתורה בקום ועשה (עיין יבמות צ)? אך הרמב"ן לשיטתו, שכתב שם מקודם, דכל ענין הביעור, הוי רק הפקר, והוא בעצמו יכול לחזור ולזכות, אז שפיר היה בידם לתקן כן, ומה שאסרו באכילה אם לא עשה התיקון בשעת הביעור, זה הוי רק בשב ואל תעשה, אבל לשאר פוסקים דהוי איבוד ממש, על כרחך צריך לומר דענין הביעור הוי מהתורה, וצריך עיון בזה דברי הפני יהושע (בפסחים שם נב, א), שכתב דגם הרמב"ם סבירא ליה דלא הוי רק אסמכתא בעלמא.

❖ מדוע לדעת המנחת יצחק לא יתכן שלדעת הרמב"ם מצוות הביעור היא מדרבנן?

יחידה ג: מהו הביעור שריפה או הפקר?

19. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ז

הלכה א: פירות שביעית אין אוכלין מהן אלא כל זמן שאותו המין מצוי בשדה שנאמר ולבהמתך ולחיה אשר בארצך תהיה כל תבואתה לאכול, כל זמן שחיה אוכלת ממין זה מן השדה אתה אוכל ממה שבבית, כלה לחיה מן השדה חייב לבער אותו המין מן הבית וזהו ביעור של פירות שביעית.

הלכה ג: היו לו פירות מרובין מחלקן מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד, ואסור לאכול אחר הביעור בין לעניים בין לעשירים, ואם לא מצא אוכלין בשעת הביעור שורף באש או משליך לים המלח ומאבדן לכל דבר שמאבד.

השגת הראב"ד: ואסור לאכול לאחר הביעור. אמר אברהם: בחיי ראשי לא האיר ולא הצהיר מהו הביעור האוסר על כל אדם ואולי הוא סובר כי החילוק של ג' סעודות הוא גמר הביעור ואינו כן... מוציאן לשוק ומפקירן ואף הוא יכול לחזור לזכות בהן ככל אדם, ואוכל הזוכה בהן עד שיכלו אותם הפירות מכל הארץ ביהודה מכל ארץ יהודה ובגליל מכל הגליל ואחר שיכלו מכל הארץ אז יתבערו לגמרי לשריפה או לאיבוד ומאותו הביעור ואילך אינו אוסר במשהו לפי שאין לו שום היתר אבל לביעור הראשון כיון שיש לו היתר אכילת ג' סעודות אוסר במשהו וחייב לבער ביעורו מן הבית זה דעת רבי שמעון

20. רמב"ן ויקרא פרק כה

ואין הענין שיהיו הפירות אחר זמן הביעור אסורין בהנאה ובאכילה ויהא מחויב לאבדם, ולא מנו חכמים במשנה (סוף תמורה) פירות שביעית לא מן הנשרפים ולא מן הנקברים, ואינו אלא שהוא צריך לבערם מרשותו ולהפקירם לעניים ולכל אדם, כענין בערתי הקדש מן הבית (דברים כו יג). וכן שנינו (שביעית פ"ט מ"ח) העניים אוכלין אחר הביעור אבל לא העשירים דברי ר' יהודה, רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אוכלין אחר הביעור

21. הרב דוד רפפורט - מקדש דוד שביעית סימן ז

ויש לעיין מהיכא נפקא לן ב' ביעורים? ונראה משום דאיכא תרי קראי: חדא מה דאמרין: 'לבהמתך ולחיה' - כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית, ובירושלמי (שביעית ט, ג) דרשינן ביעור מדכתיב: 'מן השדה תאכלו את תבואתה' - כל זמן שאתה אוכל מן השדה אתה אוכל מה בבית, כלה מן השדה כלה מן הבית ע"ש, והנה האי קרא לא קאי באכילת חיה כי אם באכילת אדם דכל זמן שאתה אוכל מן השדה אתה אוכל מן הבית, וקרא 'לבהמתך ולחיה' תלו באכילת חיה, דכלה לחיה שבשדה כלה לבהמתך מן הבית, אם כן איכא ביעור כשכלה לאדם מן השדה ואיכא ביעור כשכלה לחיה מן השדה.

והנה באכילת חיה תלי אם כלה מן הארץ, היינו ביהודה מיהודה ובגליל מן הגליל, וכדאמרין בפסחים (נב, ב) משום דגמירי דאין חיה שביהודה גדילה על פירות שבגליל כו', וכתב רש"י ז"ל (ד"ה דאין) דאינה מתרחקת כל כך לצאת מיהודה לגליל, אך זה דרשינן מן השדה תאכלו את תבואתה כל זמן שאתה אוכל מן השדה אתה אוכל מה בבית שהוא באכילת אדם, אינו תלוי בשכלו מן הארץ אלא מן העיר ותחומיה, דאין העניים שבכאן הולכין לעיר אחרת ללקוט פירות שביעית... וכיון דכלו כאן צריך להוציא מה שבבית. והנה להראב"ד ז"ל על כרחך קרא ד'מן השדה תאכלו את תבואתה' דדרשינן כל זמן שאתה אוכל מן השדה כו' קאי לביעור ראשון, דהראב"ד ז"ל כתב שם דההיא דכובש ג' כבשים דפליגי אי אוכלין על הראשון או על האחרון מיירי בביעור ראשון ולא בביעור שני ע"ש, ובתורת כהנים דרשינן לה מקרא מן השדה תאכלו את תבואתה כ"ז שאתה אוכל מן השדה כו', מכאן אמרו הכובש ג' כבשים כו' ע"ש, ומוכח דהאי קרא קאי על ביעור ראשון וביעור שני הוא מקרא דלבהמתך ולחיה כו' וזהו גמר הביעור

❖ השו"ב בין דברי ה'מקדש דוד' לדברי ר"ש סירילאו במקור שגיאה! מקור ההפניה לא נמצא.

ראיות לשיטות השונות

22. רבי משה בן חביב - תוספת יום הכיפורים - מסכת יומא דף פג עמוד א

וק"ל לדעת הסמ"ג דאין איסור לאכול פירות שביעית אחר הביעור דע"י הפקר מותרין לאכול א"כ מהו זה שאמרו בשמעתין במי שאחזו בולמוס וצריך לאכול ואין לנו דברים המותרים רק טבל ושביעית אחר הביעור דנאכילנו שביעית דבשלמא לדעת הרמב"ם וסיעתו דצריך לשרוף הפירות ואסורים לאכלם ניחא אלא לדעת הסמ"ג דהביעור אינו אלא שיפקירם ויחזור לזכות בהם ובכך מותרים לאכלם אם כן מהו החדוש דנאכיל אותו שביעית ויראה דהסמ"ג סבירא ליה דאם הגיע שעת הביעור דהיינו להפקירו ולא הפקירו הם אסור לאכול וכן כתבו התוספות פרק מקום שנהגו (דף נב) ד"ה מתבערין...

ולענין הלכה בענין ביעור פירות ז' נהגו בירושלים חסידים ואנשי מעשה להפקירם ולחזור ולזכות בהם וכן כתב מרן בכ"מ פ"ז דהלכות שמיטה בשם מהר"י קורקוס

23. רבי מאיר שמחה הכהן מדווינסק - אור שמח הלכות שמיטה ויובל פרק ז הלכה ג

בכסף משנה כתב שלא מצאנו שביעית בכלל הנשרפין, נראה בעיני בבא קמא (קא, א): 'בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק'.

24. חזון איש ערלה סימן ט אות טו

לא נתפרש הא דתניא בבבא קמא (קא) 'בגד שצבע בקליפי שביעית ידלק במאי איירי, ובשלמא לדעת הר"מ דביעור היינו שריפה יש לפרשו אחר ביעור, אבל לדעת רמב"ן דביעור היינו הפקר קשה? ובשביעית סימן יא ס"ק ו כתבנו דאיירי בספיחין או בעבר ולא ביער.

25. הרב דוד רפפורט - מקדש דוד שביעית סימן ד

המפרשים ז"ל הקשו על התוס' מההיא דב"ק (ק"א א) דבגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק, וע"כ משום אחר הביעור הוא, ונראה לומר דאפילו להתוס' דפירות שביעית אחר הביעור מותרין מכל מקום יש חילוק בין קודם הביעור לאחר הביעור, דקודם הביעור מותרין גם בשאר הנאות שהנאתן וביעורן שוה, אבל לאחר הביעור הוא רק לאכילה ולא לשאר הנאות, דאכילה של אחר הביעור הוא גדר אחר מאכילה שלפני הביעור... ולאחר הביעור הוא דין חדש של אכילה דנפקא לן מואכלו אביוני עמך כו', אם כן הם רק לאכילה, דזה דקודם הביעור מותר אף בשאר הנאות שהנאתן וביעורן שוה נפקא לן מדכתיב לכם לכל צרכיכם, וזה כתיב באכילה של קודם הביעור אבל אכילה של אחר הביעור דנפקא לן מואכלו אביוני עמך כו' הוא רק לאכילה, ומש"ה בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק אחר הביעור דבשאר הנאות לא הותר אחר הביעור.

26. הרב דוד רפפורט - מקדש דוד שביעית סימן ח

אמרינן בירושלמי (שביעית ט, ה): 'תבן של שביעית אין נותנין אותו לתוך הכר, נתנו בכר בטל והוא שישן עליו'... ונראה לומר דדין ביעור הוא רק על דבר שלא התחיל לבערו קודם אבל אם התחיל לבערו קודם זמן הביעור אינו חל עליו דין ביעור, דדין ביעור הוא על מה שנתותר ולא אכלו קודם הביעור, אבל אם התחיל ליהנות בו על ידי 'הנאות וביעורו שוין' שזהו אכילתו לא חל עליה תורת ביעור דחשיב כמבוער.

ובזה אתי שפיר נמי מה דאמרינן (בבא קמא קא, א) 'בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק', וקשה טובא: הא שביעית ניתנה לצביעה דנפקא לן מקרא 'תהיה' לרבות צביעה והדלקת הנר, ואיך יעלה על הדעת שיצבע בו וכשיגיע זמן הביעור יהיה צריך לשרוף את כל הבגד. ולפי זה ודאי אם התחיל ללבוש הבגד קודם זמן הביעור שזהו הנאות וביעורו שוין אין דין ביעור חל עליו כיון שכבר התחיל לבערו וקיים בו אכילת פירות שביעית, ובגד שצבעו בקליפי שביעית דידלק מיירי שלא התחיל ללבושו קודם זמן הביעור.

הלכה למעשה

27. רבי יוסף טיראני - שו"ת מהרי"ט חלק א סימן מג

אבל מה אעשה לסבר' הרמב"ם והראב"ד ז"ל שסוברים שהביעור הוא לאבדם ולכלותם? וכן כתב רש"י בפ' מקום שנהגו אלא שכדאין הם רבי' יצחק ורבי' שמשון והרמב"ן ז"ל לסמוך עליהם ומה גם בשעת הדחק ועוד דכולהו סוגיות דירושלמי הכי אזלי ומצאתי דתניא פלוגתא דר' יהודה ור' יוסי אחד עניים ואחד עשירים מבערים אותה אלמא דלאכילה קרי ביעור ומיהו ע"כ אף לסברת רבי' שמשון ז"ל לאחר הביעור אין אנו יכולים לקנות מן השוק כלל אף מן העכו"ם כדמוכח מההיא דסוף אהלות אהא דהתירו קסרי לומ' שאינ' א"י שהניחו שוק מלא פירות ובאו ישראל ובזזום ופי' הוא ז"ל ולא חששו משום שביעית לאחר הביעור והיינו טעמ' דכל שלא הפקר בשעת הביעור שוב אין לו תקנה כדמוכח בנדרים דקרי' פירות שביעית לאחר הביעור דבר שאין לו מתירין.

28. רבי אברהם דנציגר - שערי צדק שער מצות הארץ חכמת אדם פרק יט סעיפים ג - ד, ו

ואם לא מצא אוכלים בשעת הביעור שורף באש או משליך לים ומאבדן: זהו דעת גדולי פוסקים ראשונים (רמב"ם וראב"ד שמיטה ז, ג). אבל בשעת הדחק או מי שהוא עני יכול לסמוך על גדולי פוסקים (ר"ש פ"ט מ"ח, רמב"ן פ' בהר, סמ"ג מ"ע קמח) דסבירא להו דביעור דשביעית אינו רצונו לומר לבער מן העולם, אלא רצונו לומר שאסור להחזיק הפירות כשלו, אלא יפקיר הכל בפני ג' מאוהביו, ואחר כך זוכה בהם ואוכלם עד עולם:

ומי אשר מלא ידו לה' ויכולת בידו לקיים מצות ביעור על ידי שריפה, נראה לי שיעשה כן, שאיזה ימים קודם שיגיע לזמן ביעור יחלק הכל לעניים, וישאר לעצמו מעט מכל מין כדי לקיים בו מצות ביעור בשריפה בזמנו. וכן דעתי לעשות אם יזכני ה' לעלות לארץ הקודש, ולקיים מצות שביעית וביעורו.

29. מהרי"ל דיסקין - הובא בספר השמיטה עמוד מה הערה 3

ומה שכתבו איזה אחרונים שאף שסבירא להו כרוב הפוסקים שבעור הוא הפקר יש מחמירין לשרוף, בודאי יש לפקפק על זה שהוא חומרא דאתי לידי קולא, לבטל עשה ד'לאכלה', ואף שיש קצת לומר כיון שעושין זאת דרך מצוה לא מיקרי הפסד.

30. הרב שלמה זלמן אויערבך - שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן קכג

גם חושבני דביעור של שביעית הוא רק דין ולא מצוה כביעור מעשרות אשר כמדומה דאין שום רמז לכך, ולא כמו"ש כ"ת בדעת החזו"א שכוונתו היתה כדי לקיים פעם אחת את המצוה בזמנה, ואף על גב דפליגי תנאי אם הביעור צריך להיות דוקא בא"י או גם בחו"ל, היינו משום דכתיב בארצך, גם אפשר כמו שביעור מעשר היינו ליתן לכל אחד מה ששייך לו כך גם ביעור זה היינו לחזור ולהפקיר כמו שהיה קודם בגלל תשמטנה ונטשתה, וגם לפי דברינו אין צריכים כלל להחידוש של החזו"א שיש זמן של כל היום עד צאת הכוכבים.

יחידה ד: אילו צמחים חייבים בביעור

31. משנה שביעית מסכת שביעית פרק ז משנה א

כלל גדול אמרו בשביעית: כל שהוא מאכל אדם ומאכל בהמה וממין הצובעים, ואינו מתקיים בארץ - יש לו שביעית ולדמיו שביעית, יש לו ביעור ולדמיו ביעור.

32. ר' עובדיה מברטנורא מסכת נדה פרק ו משנה ח

והדנדנה, שקורים בערבי נענע, ובלע"ז מינט"א, דכיון שאין כלים לעולם מן השדה אין חייב לבערם מן הבית, דכתיב (ויקרא כ"ה) ולבהמתך ולחיה אשר בארצך, כל זמן שחיה אוכלת בשדה האכל לבהמתך מן הבית

33. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת נדה פרק ו משנה ח

ויש שם דברים שאין גזעיהם כלים כלל מן השדה... והם העלים של הלוף והדנדנה, הרי אלו ודומיהן חייבין בדיני השביעית, ואינן חייבין ביעור, לפי שאינן כלין מן השדה.

34. הרב ישראל משקלוב - פאת השלחן סימן כז אות לג

והנה רבינו בנדה שם בפירושו כתב... והוא תמוה וחידוש שלא העירו הכסף משנה ותוספות יום טוב דהא עלי הלוף לכולי עלמא אינו מתקיים בארץ, ונשני בבבא ראשונה?

35. חזון איש שביעית סימן יג אות ט

גירסת הר"מ ור"ל שאין דין ביעור אלא אם הוא מאכל אדם או מאכל בהמה ואז אמרה תורה לבהמתך ולחיה דבעינן שתהא לחיה כלבהמה, אבל אם אינו מאכל בהמה אף שהוא מאכל חיה אין לו ביעור, והיינו עיקר הלוף השוטה ואינך דחשיב במתניתין דאינן מאכל אדם ומאכל בהמה אלא על ידי הדחק, ומכל מקום נהגא בהן שביעית.

יחידה ה: דינים באופן ההפקר

איפה מפקירים

36. רש"י מסכת פסחים דף נב עמוד ב

משום שנאמר בארץ - לחיה אשר בארץ וזהו ביעורן - שמפקרין במקום דריסת חיה ובהמה.

37. ספר חרדים מצוות התלויות בארץ ישראל הקדמה

לדעת רבים צריך לשרוף אותם ולבערם וזהו הביעור, וכן כתב רש"י פרק מקום שנהגו, שהביעור הוא במקום מדרס רגל חיה ובהמה.

38. רמב"ן ויקרא פרק כה פסוק ז

אולי חשב הרב שצריך שיהא מפקרים גם לחיה ולבהמה, לקיים בהם ואכלו אביוני עמך [ויתרם תאכל חית השדה] (שמות כג יא), ולבהמתך ולחיה אשר בארץ, והפליג.

בפני מי מפקירים?

39. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית פרק ט

רבי יצחק בר רדיפא הוה ליה עובדא אתא שאל לרבי ירמיה אמר ליה מה אריוותא קמך ואת שאל לתעליי אתא שאל לר' יאשיה א"ל חמי לך תלתא רחמין ואפקרה קומיהון קפודקאי דציפורין שאלין לרבי אימי בגין דלית לאילן עמא רחים ולא שאל שלם איך צורכה מיעבד א"ל כד תיחמון ריגלא צלילא תיהוין מפקון לשוקא ומבקרין ליה וחזרין וזכין ביה

40. רבי אליעזר אזכרי - ספר חרדים - מצוות התלויות בארץ ישראל - הקדמה

ובירושלמי פרק תשיעי רבי יצחק הוה ליה עובדא פירוש שהיה זמן לבער פירות שביעית אתא שאל לר' יאשיה אמר ליה: חמי תלת רחמין והפקר קדמיהון. פירוש שלשה אוהבים שאפילו שתפקיר הפירות לא יזכו בהם.

41. רבי יצחק מווינה - ספר אור זרוע חלק ב - הלכות פסחים סימן רמו

פירש רבי שמשון משנן זצ"ל קפודקאי בני אדם קפדנים שלא היו להם אוהבים ואם יפקירו יזכו בהם ולא יחזירו להם והורה להם ר' אמי דכשיראו השוק פנוי מבני אדם יפקירו ואח"כ יזכו. הא למדת שהמפקיד על מנת לחזור ולזכות בו הוה הפקר אף על פי שיחזור ויזכה.

❖ עיינו בפרי מגדים סימן תמח סעיף ח מדוע ההפקר מועיל למרות שהוא לא נעשה בלב שלם.

❖ עיון נוסף: האם הפקרה כזו נחשבת להערמה? עיינו בראב"י חלק ב מסכת פסחים סימן תיז,

ובשו"ת ציץ אליעזר חלק ד סימן י פרק ג אות יט.

42. הרב אברהם יצחק הכהן קוק - שבת הארץ פרק ז הלכה ג

אפילו אם הוא ממתין עד שתכלה רגל מן השוק ומוציאם לשוק, הרי זה מקיים בזה מצת ביעור, אם אין לו שלשה אוהבים שיוכל להפקיר בפניהם, באופן שיהיה יכול אחר כך לחזור ולזכות בהם, אם אינו יכול להפקירם לגמרי מפני דחקו, או שחס על הפסדו, מפני שלדעה זו עיקר הדבר מדרבנן, והם אמרו שבכל אופן שיקיים, שיהיו הדברים ניכרים שהם פירות שביעית, ושהוא אסור להתנהג בהם בדרך חול, על ידי מעשה ההפקר של הביעור, או ההוצאה לרשות הרבים, אפילו בזמן שאין הרבים מצויים שם, יצא בזה ידי חובתו, ומקיים את המצוה, ופירותיו מותרים לו אחר כך.

יחידה ו: זמני הביעור

43. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת שביעית פרק ז

ר"י בשם ר"ש בן יוצדק בין עד הפסח בשמן עד העצרת ובגרוגרות עד הפורים רבי ביבי בשם רבי חנינא ובתמרין עד החנוכה.

44. ספר מצוות גדול עשין סימן קמז-קמח

וכל אלו הזמנים הם בשמינית אחר השביעית. וכן כל הביעורים בשמינית אחר השביעית.

45. הרב שלמה זלמן אויערבך - שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן נא

וצ"ע הרי חיוב ביעור מתחיל רק משעה שאותו המין כלה לחיה מן השדה, ואם כן איך אפשר לצמצם ולקבוע זמן מדויק ולומר בתמרים עד פורים וכו' ומשמע שיכול להפקירם בפני שלשה וחוזר וזוכה בהם מיד? והרי אם בשעה שהפקיר לא כלו עדיין מן השדה לא עשה כלום ואם כבר כלו הרי תו הוי ליה כעבר זמן הביעור ולא ביער שהפירות נאסרים, ונמצא דעל ידי זה שקובעים זמן מדויק של פורים ועצרת וכדומה יודעים ברור שהביעור איננו כלל בזמן הנכון אלא או מקדים או מאחר, גם לא נזכר שמיד לאחר פורים צריך תיכף להזדרז ולבער? ולכאורה נראה דלדעת רוב הפוסקים שחיוב ביעור הוא מהתורה דינו שוה לרואה ירק בכרמו שאם נתיאש ואמר לכשאחזור אבערנו אסור, ונראה לנע"ד דכיון שמפורים ואילך רק מתחילים לחשוש שמא כבר כלו מן השדה, לכן אסור להחזיק את התמרים מפורים ואילך בחזקת שהם שלו, אלא צריך לבערם ולהשאיר אותם הפקר עד שידע ברור שכבר כלו מן השדה. ומה שכתב בירושלמי שמפקיר בפני ג' אוהבים וחוזר תיכף וזוכה, מיירי דוקא כשהפקיר מיד כשנודע לו שכבר כלה אותו המין מן השדה, ולפי זה נראה דבפירות שאינו יודע בדיוק מתי זמן ביעורם לא מהני כלל מה שיפקיר בכל יום מספק עד שיצא הספק מלבו אם הוא חוזר בו ביום וזוכה אלא צריך להשאיר אותם הפקר ולא לזכות בהם עד לאחר שידע ברור שכבר כלו מן השדה.

46. הרב חיים קנייבסקי - דרך אמונה - ציון ההלכה הלכות שמיטה ויובל פרק ז ס"ק (קג)

ומסתימת הגמ' והראשונים נראה שאין חלוק בין שנה פשוטה לשנה מעוברת ועי' ברש"ס דף קי"ב א' שתמה דהיום הזמן מוקדם ותירץ דבזמן שהשנים כתיקון קאמר ע"ש ועי' ברש"ס דף קנ"ו א' שכ' עד הפסח ופסח בכלל ולפי פירושו שם הוצרך לפרש כן

האם ניתן לבער לפני זמן הביעור?

47. שו"ת מנחת שלמה תניינא (ב - ג) סימן ככג אות י

ולא דמסתפינא הייתי אומר (לא כמקובל) שזמן הביעור מתחיל מאותו הזמן שהפירות נתמעטו הרבה ועומדים להיות כלים מחיה אשר בשדה, וכל אותה תקופה נחשבת לזמן הביעור אלא שנמשכת ונגמרת עד לאחר שכבר כלו לגמרי ואז הם גם נאסרים באכילה ותו לא מהני הפקר, ולפי מה דנקטינן כהרמב"ן [ריש פר' בהר] נראה דעיקר כוונת התורה או של חכמים היינו דגם מי שכבר זכה בפירות שהם הפקר משום מצות תשמטנה ונטשתה והרי הם ממש ממון שלו, מכל מקום עדיין הוא מצווה לא להחזיק בהם כשלו רק עד זמן הביעור, ואז צריכים שוב פעם להפקירם אפילו רק בפני ג' אוהבים או אפילו להשליך אותם לשעה פורתא לאחר שכלה רגל מהשוק, ומחזיר אותם בכך לאותו הפקר שהיו קודם במחובר, ושפיר יכול אחר כך לחזור מיד ולזכות בהם, אך הפקר זה מועיל רק עד לאחר שכלה ממש לחיה שבשדה, והזמנים שנזכרו בש"ס עד פסח ועצרת כו' היינו הסיוס אשר מאז והלאה כבר נאסרים, אבל הזמן שיכולים לבער שפיר נמשך זמן ארוך.

וגם נראה לענ"ד שלפי זה אין כוונתם לחוס על החיה שבשדה שיהיה לה מה לאכול דאם כן היינו צריכים שההפקר יהיה גם בפני בהמה וחיה, וגם לא לחזור ולזכות מיד, וגם כל מה שבאוצר בי"ד היה צריך להאסר באכילה לאחר זמן הביעור שהרי הם כל הזמן סגורים ואין בהם שום דריסת רגל לבהמה וחיה, רק העיקר הוא לדעת שצריכים שוב פעם להפקיר ולזכות אחר כך כזוכה מן ההפקר, ולפי זה פירות שנשארו הפקר במחובר, או נלקחו לאוצר בית דין ולא זכה בהם שום איש רק נשארו כך עד לאחר שכלה לחיה מן השדה, שפיר יכולים לזכות בהם עד עולם, ותמה אני על עצמי שכתבתי לפני הרבה שנים אחרת וגם נדפס כלשונו במנחת שלמה סי' נ"א אות י"ז.

48. שו"ת אגרות משה יורה דעה חלק ה סימן נב

ולאו דוקא אחר שכלה שייך לעשות זה אלא אף קודם שכלה, וקצת מוכרח זה, דאם מתחלה לא יכול לעשות הבעור נמצא דצריך לצמצם לעשות אחר שכלו ממש. ואיך שייך ליתן זמן 'עד הפסח' עד העצרת' דלקמן? הא לפעמים יש עדיין מאוחרות מהן בשדה אחר זמן זה ולא יועיל מה שיחזור ויזכה? ואם יאחר הא כבר נאסרו... ולא מסתבר שאחר שנאסרו יחזרו ויותרו כשיפקירם דהיה נמצא שלעולם יש להם מתירין ואיך אמר לפי זה בנדרים דאחר הבעור אין לה מתירין, אך אולי כיון שבדעתו להפקירן לא נאסרו. ואם כן יכול להמתין בהבעור עד שידעו בודאי שכלה והזמנים הם רק לאיסור אכילה בלא הפקר אבל העצה שיותר בהפקר יצטרך לחכות עד שיכלו ודאי, אבל הוא דוחק דמשמע שתיכף יכול לקיים מצות בעור גם לחזור ולזכות, לכן משמע שאף קודם שכלה יכול לעשות כן אך שאינו מחוייב לעשות כן עד אחר שכלה.

יחידה ז: מה מגדיר את זמן הביעור

פירות שאינם קדושים המצויים בשדה

49. משנה מסכת שביעית פרק ט משנה ד

אוכלין על הטפיחין ועל הדופרא אבל לא על הסתוניות רבי יהודה מתיר כל זמן שבכרו עד שלא יכלה הקיץ:

50. רא"ש מסכת שביעית פרק ט משנה ד

סתונית - פירש בערוך ענבים הנמצאים בגפנים בימות הסתיו לפי שדומין לפירות של שנה אחרת,

51. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ז הלכה ה

אילן שעושה פירות שתי פעמים בשנה והיו לו מפירותיו הראשונות ה"ז אוכל מהן כל זמן שפירות שניות מצויות בשדה, שהרי מאותו המין בשדה, אבל פירות הסתיו אין אוכלים בשבילן, מפני שדומין לפירות של שנה אחרת.

52. רבי משה טיראני - קרית ספר הלכות שמיטה ויובל פרק ז

ופירות הסתיו נראה דמדאורייתא אוכלין בשבילן כיון שהם של שנה זו

53. חזון איש שביעית סימן יב אות ב

ונראה דכל שכלה משנה שביעית חייבין בביעור וכדתנן (ט, ד) אוכלין על הדופרא אבל לא על הסתוניות רבי יהודה מתיר כל זמן שבכרו עד שלא יכלה הקיץ, אלמא לתנא קמא אף על פי שבכרו עד שלא כלה הקיץ אין אוכלין עליהן. וכתב הרמב"ם (ז, ה) הטעם מפני שדומין לפירות שנה אחרת ומבואר דסתוניות הן מין אחד עם ענבים מכל מקום כיון שטבען לגדל במוצאי שביעית אין אוכלין עליהן פירות שביעית, והדברים קל וחומר הרי התם בכרו בשביעית וקדושין בקדושת שביעית ואפילו הכי אין אוכלין עליהן, כל שכן שאין אוכלין בנ"ש של שביעית על סמך הפירות שחנטו במוצאי שביעית.

54. הרב שלמה זלמן אויערבך - שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן נא אות טו

בענין כלה לחיה מן השדה נראה דכלה לחיה מן השדה היינו שעיקר אותו מין אינו מצוי כלל בשדה אבל אם בשעה שכלו הפירות של שנה שביעית כבר נתחדשו מאותו המין בשדה משל שנה שמינית הרי זה חשיב מתקיים בארץ ואין לו ביעור, ומ"ש הרמב"ם בפ"ז הל' ה' "פירות הסתיו אין אוכלין בשבילן מפני שדומין לפירות של שנה אחרת" אפשר דלפני שפירות הסתיו מתחדשין כבר כלה המין הראשון מן השדה באמצע שביעית, ולכן אם הסתוניות לא היו נראין כשל שנה אחרת לא היו מתחייבים באמצע שביעית בביעור משום דחשיב כמו דיופרא דכיון שעושין פירות ב' פעמים בשנה שפיר מותר לאכול בין הראשון לשני אף על פי שבאותו זמן אין אותו המין מצוי בשדה, ורק בסתוניות הוא דאסור מפני שדומין לפירות של שנה אחרת, ומה שהק' בס' מקדש דוד מהרמב"ם בפיה"מ פ"ט מ"ד לענין אוכלין על המופקר עיין במהדורא חדשה של הרב קאפח שליט"א ושם רואים ברור שהכוונה היא מפני שאין דרך חיה לאכול בבתיים וחצרים השמורות אבל לא תלוי כלל אם למעשה זה הפקר או משומר ועיין במעד"א סי' י' אות י"ד [ומה שהק' התוס' בב"ק ק"ב ע"א דאיך מותרין עצים בא"י לאחר הביעור אף על גב דאותו המין הרי מתקיים, עיין בחזו"א סי' י' ס"ק ד'] ולפי"ז בנות שוח דעושין פירות בכל שנה אלא שנגמרין אחר ג' שנה אין להם ביעור בשנה שניה מפני שכבר מצויין בשדה בנות שוח של שנה ח' וט', וכמו כן אוכלין שפיר בשמינית ירקות שגלקטו בשביעית כל זמן שאותו המין מצוי בשדה במקומות המופקרים אף על גב שהולכין בירקות אחר לקיטה ובארנו במק"א דירקות בטלין לגבי הקרקע וכמו שקדושת הקרקע תלויה בעתות השנה ועם תחלת שנה שמינית פקעה קדושה מהקרקע, כך נפקעת גם הקדושה מהירקות המחוברין לקרקע [וכן מתבואה שלא הביאה שלישי אף על גב דאם ה' נקצר בשביעית היה קדוש] ומותרין בסחורה והפסד [רק לענין הפקר מסופקני אם הבעל חוזר וזוכה בהם מדין חצר, או דמעיקרא לא הפקירה תורה אלא לשנת השבע בלבד ואם עבר הזמן והירקות עדיין מחוברין לארץ הרי הם חוזרים מאליהם לבעלים בלא שום קנין] כן נלענ"ד אולם מרן החזו"א לא כתב כן בספרו וצ"ע, ועיין גם בתו"ט פ"ז מ"ב שסובר בדעת הרמב"ם דאוכלי אדם ובהמה אף אם מתקיימים יש להם ביעור, וקשה דכיון שאינם כלים כלל מן השדה איך שייך בהם ביעור, אך אם נאמר דיש גם ביעור בשכלו הפירות של שנה שביעית ניחא וצ"ע.

יחידה ח: הכמות שמותר להשאיר

55. משנה מסכת שביעית פרק ט משנה ח

מי שהיו לו פירות שביעית והגיע שעת הביעור, מחלק מזון שלש סעודות לכל אחד ואחד.

56. רבינו שמשון (ר"ש) - מסכת שביעית פרק ט משנה ח

מחלקן ב' וג' לכל אחד ואחד מאנשי ביתו ואח"כ יבער כדתניא בתוספתא (פ"ח) מי שיש לו פירות שביעית והגיע זמן הביעור מחלק מהן לשכניו וליודעיו ולקרוביו ומוציא ומניח על פתח ביתו ואומר אחינו כל בית ישראל מי שצריך ליטול יטול.

❖ **לדעת ר"ש מה ניתן ללמוד מהמשנה? מה דין מי שיש לו פחות ממזון ג' סעודות?**

57. חזון איש שביעית סימן יא אות ו

מזון ג' סעודות אפשר דכל שיכול לאוכלן בג' סעודות הוי בכלל ואין קצבה בדבר ולא מחייבין ליה להסתפק בפת וקטניות ולא בשיעור סעודה, וגם רשאי לאוכלן בד' סעודות ויותר כיון שהן שיעור ג' סעודות.

58. הרב ניסים קרליץ חוט שני סימן ז אות ג עמודים שנד - שנה

השלש סעודות שלוקח לעצמו ולבני ביתו אין צריך להקנותם להם אלא סגי בזה מה שלוקח עבורם, שהרי זוהי צורת ביעור פירות שביעית לגמור את המין ההוא על ידי שמחלק לבני אדם... ולכן מוסדות כגון ישיבות מלונות וכדומה שלוקחים ג' סעודות עבור התלמידים או האורחים סגי בזה שלוקח עבורם. שיעור הג' סעודות מסתברא שהוא כמו לענין עירובי חצרות ותחומין שהוא... כארבעה ביצים לסעודה אחת שהם כ-135-150 גרם לסעודה אחת, ונראה שזה השיעור הוא לכל אדם אפילו קטנים... ונראה שהחשוב הוא שאם הגיע זמן הביעור כגון של תפוחי אדמה מותר לו ליקח כמות הנ"ל לג' סעודות כאילו אוכל כל הסעודות רק תפוחי אדמה ואף שדרכו לאכול בסעודה גם שאר מאכלים עם התפוחי אדמה, והוא הדין כשמגיע זמן הביעור לפירות כמו תמרים וכיוצא בזה, וטעמא דמלתא שלפעמים אוכלים באופן הזה, ואמנם בדברים שאין הדרך לאכול בפני עצמו כגון שומים ובצלים וכל כיוצא בזה אין מחשבים אלא הכמות שהדרך לאכול מהם בג' סעודות.

עד מתי אפשר לאכול את הכמות הפטורה מביעור

59. הרב דוד רפפורט - מקדש דוד שביעית סימן ו

והנה זה דחילוק ג' סעודות חשיב ביעור ואף לאחר זמן הביעור מותר לאוכלן כמ"ש בפ"י הרדב"ז ז"ל שם, צריך לומר דכיון שחלקן לאכילה הרי התחיל לבערן ואינו נאסר אח"כ משום שלא ביערו בזמנו.

60. חזון איש שביעית סימן טו אות ז

ובאותן שלש סעודות יש להסתפק אי חייב לאכלן ביום הביעור או אפילו למחר, ועיין רמב"ם שם הלכה ב

❖ **עיון נוסף: עיינו בספר משנת יוסף חלק ד על שביעית פרק ט עמוד פח, שהביא שם דעות שונות בנושא זה.**

61. הרב משה יצחק דייטש - זיו היים - ירושלמי שביעית פרק ט הלכה ו עמודים רנב - רנג

משמע דהמזון ג' סעודות יכול לאוכלם לעולם דאי יש זמן להיתר אכיתם הוי ליה למתניתין או לגמרא לפרש הזמן, דאין לומר דוקא ביום שהגיע זמן הביעור, דמאי נפקא מינה ביום זה או למחרת, דהרי שאר פירות שביעית אסור להשהותם גם ביום זה, ואם איתא דלגבי מזן ג' סעודות יש חילוק בין יום זה למחרת הוי ליה לפרש, וכן מבואר להדיא בתוספות זבחים עה עמוד ב ד"ה שביעית דמזון ג' סעודות יכול לאוכלם לעולם ואין גבול לזמן היתר אכילתם דתני שם דאין לוקחין בדמי שביעית תרמה מפני שממעט באכילתה, ופירש רש"י כשיגיע זמן הביעור של שביעית יצטרך לבער התרומה ותאסר באכילה, והקשו התוספות שם דהא תנן דמחלק מזון ג' סעודות ואינו מוצא למי לחלק, משמע דאם היה מוצא למי לחלק לא הוי ממעט בזמן אכילת תרומה, ואם איתא דיש גבול לזמן היתר אכילה של המזון ג' סעודות גם אם היה מוצא ל מי לחלק הוא ממעט באכילה כשיגמור הזמן של היתר, אלא משמע דהיתר אכילה של המזון ג' סעודות הוא לעולם.

❖ **מהי ראיית 'זיו היים' מתוספות שאת הכמות הנשארת מותר לאכול לעולם?**

62. הרב שלמה משה עמאר - כרם שלמה חלק א סימן ז

ובמחילת כבוד תורתו מה שכתב שתי פעמים דמזון שלש סעודות שמותר להניח פטורים מן הביעור אין הדבר מדוייק, ורק הכונה היא שמניח מזון ג' סעודות שיאכל אותם באותו היום, והם מתבערים באכילה זו. ובאם הניח אותו מזון של ג' סעודות ולא אכלו, צריך לבערם. וכך נראה בפשטות מהמשנה דשביעית (ט, ח)... והרי זה כמבואר להדיא דהאכילה הוא הביעור הטוב ביותר, ועל כן מחלקן ג' סעודות לכל אחד. ואם אין אוכלין, שורף באש וכו', והוא הדין נמי שאם נתן להם מזון ג' סעודות ולא אכלוהו, שצריך לשרוף הנותר לדעת הרמב"ם ז"ל ולהרמב"ן ז"ל וסיעתו שביעור הוא הפקר אם לא אכלוהו, צריך להוציאם ולהפקירם ואחר כך הוא רשאי לזכות בהן ולאוכלן עד שיכלו... והנה אף על גב דבפירוש האחד כתב הרדב"ז דמה שחילקו לג' סעודות מותרים לאוכלו גם אחר זמן הביעור, עיין שם שכתב כן לפרש המשנה דתני רבי יוסי אומר א' עניים וא' עשירים אוכלים אחר הביעור דבפשטו זה היפך ממה שכתב הרמב"ם ז"ל שם דאחר הביעור נאסר באכילה לגמרי... ומכוח קושיא זו כתב מרן ז"ל בכסף משנה שם דהרמב"ם גורס רבי יוסי אומר אחד עניים ואחד עשירים אין אוכלים אחר הביעור, ושכן מבואר בדבריו בפירוש המשנה, והרדב"ז ז"ל השאיר את הגירסא כמו שהיא במשנתנו ופירשה דקאי על מזון ג' סעודות, ובזה אמר דאוכלים אותם בין עניים ובין עשירים, גם אחר הביעור. אך בפירוש השני חוזר בו מזה והעלה דגם מזון ג' סעודות נאכל רק עד זמן הביעור בלבד. וכתב שעל פירוש זה הוא סומך, ועיין שם.

יחידה ט: איסור הפירות לאחר הביעור

63. רמב"ן ויקרא פרק כה פסוק ז

אבל אם עכבם בביתו אחר הביעור כדי לאכלן, אסורין הם באכילה לגמרי, וזו היא שביעית שאוסרת בנותן טעם לאחר הביעור שאין לה מתירין. ואפשר שהאיסור הזה מדבריהם הוא.

64. חזון איש סימן יא אות ו

וכתב רמב"ן דאם לא ביער נאסרין הפירות באכילה, ומשמע דאין להן שוב תקנה לבערן, ומסתפק שם אי איסור אכילתן מהתורה, ואין לדין זה מקור, אלא שרמב"ן פירש הא דאמר נדרים (נח, א) לאכילה בנותן טעם היינו אחר ביעור שלא ביער ואין להם תקנה ולא הווי יש לו מתירין, וצריך לומר דילפינן לה מסברא דכיון שלא ביער בזמן הביעור כבר ביטל המצוה ואי אפשר לקיימה וכל שאוכלן אחר כך הוי בלאו הבא מכלל עשה שהותרו לאחר שיכלה מן הבית, אבל לא בשלא כלה, וכל שאוכל הוי כעובר על עשה דביעור באכילה זו.

ואי מפרשינן סוגיא דנדרים כפירוש ר"ן או כפירוש ר"ש וכמו שכתבתי ס"ק ב, אין מקור לומר שאם לא ביער אין להם תקנה אלא מבער והולך וכל שעה שמחזיק בהם או אוכלם עובר בעשה דביעור, אבל אי שב וביערם רשאי לזכות בהן...

איברא צריך עיון לפרש הא דתניא בבא קמא (קא, א): 'בגד שצבעו בקליפי שביעית ידלק, ואף אם הוא אחר ביעור וכדאיתא בשיטה מקובצת שם בשם המאירי אכתי יבערנו עתה, ולמה ידלק? ולפירוש רמב"ן אפשר לפרש בשכבר עבר והחזיקו, אבל אם נימא דאכתי יש לו תקנה בביעור אי אפשר ליישב. ואף לדעת רמב"ן קשה למה ידלק? יגז, דלא ליתי לתקלה.

65. רבי אשתורי הפרחי - ספר כפתור ופרח פרק מח

אחר זמן הבעור אחד עני ואחד עשיר אסורין באכילת פירות שביעית בתוך השנה השביעית עצמה

66. רבי אליעזר אזכרי - ספר חרדים מצוות התלויות בארץ ישראל - הקדמה

יש ללמוד מדבריו של רמב"ן שכתב שאם עכב ישראל את הפירות כדי לאוכלן אסורין באכילה משמע דאם נודע לנו שלא עכבן לאוכלן אלא להפקירן בזמן הביעור או אחר ביעורו לא נאסרו וכן אם נאנס ולא הפקירן בזמן הביעור וכשיודע לב"ד יאמרו לו שיקיי' בהם מצות ביעור או כשיעבור אונסו יפקירם ויחזור ויזכה בהם

67. הרב אפרים דיין - משנה ראשונה שביעית פרק ט משנה ט

בירושלמי איתא רבי יוחנן אמר בפירות היתר היא מתניתין, וריש לקיש אמר בפירות עבירה היא מתניתין, ונראה לי דאליבא דריש לקיש סליק פירושא דמתניתין שפיר דמייירי בפירות עבירה והיינו שהנותן או המוריש לא קיים בהם מצות ביעור ולא הפקירם אלא החזיקם לעצמו. ואילו היו הפירות בידו עתה אסורין לכל אדם כמו שכתב תוספות יום טוב במתניתין דלעיל אבל כשהורישן או נתנם וזה היורש או המקבל לא עביד איסורא לדידיה לא קנסוהו ויש לו לקיים בהן עכשו מצות ביעור, והיינו דאמר רבי אליעזר ינתנו לאוכליהן פירוש כדרך שנותנין לכל אדם בשעת הביעור, והוא עצמו יוכל ליטול מהם גם כן.

68. הרב שלמה זלמן אויערבך - שו"ת מנחת שלמה חלק א - סימן נא

ואיך שהוא נראה לענ"ד דיתכן שלמעשה יש לסמוך בזה על מה שכתב בספר חרדים במצות ביעור פירות שביעית, שאם נאנס ולא הפקירן בזמן הביעור דאין הפירות נאסרין. וחושבני דכיון דמה שהפירות נאסרין קיימא לן שהוא רק קנס חכמים, מסתבר דלא נאסר אלא כשעבר בזדון ולא ביער, אבל שוגג חשיב נמי כאונס. ולכן בידוע שלא נתכוין לעכב את הפירות עד אחר זמן הביעור ומה שלא ביער הוא רק מפני ששגג ולא ידע שכבר הגיע זמן הביעור הרי זה מותר, כיון דלא מצינן שגם בזה קנסו שוגג אטו מזיד, וגם מסתבר דיש לסמוך בזה על המשנה ראשונה בפ"ט דשביעית מ"ט שמתיר ליתן בחנם את הפירות לאחרים, והם יעשו ביעור, שכן סובר גם הר"ש סיריליא, ושהרידב"ז כתב ע"ז שהדין דין אמת.

יחידה י: קדושת השביעית בפירות לאחר זמן הביעור

69. הרב אברהם יצחק הכהן קוק - שבת הארץ - פרק ז הלכה ג

ולפי דעה זו {שהביעור הוא הפקר} אסור לאבדן, שהרי פירות שביעית אסורים הם באיבוד, מ'לאכלה' - לא להפסד, אלא שלדעה הראשונה {שהביעור הוא שריפת הפירות} באה מצות ביעור מן התורה, והוציאה מן הכלל את הפירות שלאחר הביעור... אבל לדעה זו, שאין כאן מצות ביעור של איבוד, נשאר האיסור של לאכלה ולא להפסד, ואין כאן היתר כי אם החובה לקיים מצות ביעור על ידי הפקר.

70. הרב יחיאל מיכל טוקציניסקי - ספר השמיטה עמוד מה הערה 3

ולענ"ד נראה פשוט דכשחזר וזכה בהם לאחר הבעור עדיין לא פקעה מהם קדושת שביעית ואסורים בהפסד וסחורה, וכן כתב גם הר"י בן מלכי צדק בפרק ט שאחר שהפקיר יחזור ויזכה בהם לאכלם, אבל לסחורה אסור. אלא שהעירני חכם אחד מחכמי ישיבתנו הקדושה 'עץ חיים' אחרי שיש פוסקים שצריך להפקירם גם לחיה ובמקום דריסת חיה ובהמה (כלשון רש"י במקור) ולא עוד אלא שיש אחרונים כתבו שהמחמירים מקיימין בעור של שריפה כהרמב"ם, הרי חזינן שמותר אז לאבדם, ומהיכי תיתי יחזור שוב האיסור להפסיד כשחזר וזכה, וכן קצת נראה מפירוש הרא"ש על מתניתין (ט, ז) מאימתי נהנין ושורפין בתבן ובקש, ועין בפירוש מהר"א מפולדא על הירושלמי, אבל שא רמפרשים פירשו שם בפירוש אחר... אולם מתוספות שם בפסחים (ד"ה מתבערין) שהקשו על לשון רש"י מוכח גם כן שאסור להפסידם, וכן הוא בתוספות קדושין (נו) שגם אחר הביעור תופסין דמיהן.

בשם מהרי"ל דיסקין: ולדעתי פשוט דלהרמב"ם שהבעור הוא שריפה על כרחך איסור הפסד הוא רק בזמן דקרינן ביה לאכלה ומזמן הבעור שנאסר אכילה לא שייך איסור הפסד, וכמו שכתב המבי"ט בקרית ספר (שמיטה ז). אבל להפוסקים דבעור הוא הפקר ודאי על ידי ההפקר לא פקעה קדושת שביעית, וכי קדושה שבהן להיכן הלכה? ומכל שכן לדעת הרמב"ן שבעור אינו אלא מדרבנן כיצד נפקע קדושת שביעית דאורייתא?...

71. הרב שלמה זלמן אויערבך - שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן נא

במחלוקת הראשונים אם צריך לנהוג קדושה בפירות שביעית לאחר הביעור בדין זה אם צריך לנהוג קדושת שביעית גם לאחר הביעור פליגי בה רבוותא, ועיין בפאת השלחן וברי"דב"ז ובס' משנת רבי עקיבא שהאריכו בזה, אך דבר זה נלענ"ד דכיון שעיקר חובת ביעור לדעת רש"י הוא להפקירם במקום דריסת חיה ובהמה, ואף לדעת הרמב"ן שכתב דרש"י הפליג בזה מכל מקום משמע דמודה על כל פנים שמותר לעשות כן אם ירצה, ואם כן נראה דכיון שאם הניחם כך ולא זכה מותר שפיר להאכיל לבהמה אף מאכל אדם, אם כן מהיכי תיתי לומר דלאחר שזכה יהיה אסור לעשות כן, ואף גם במחבר אין מחייבים למנוע את הבהמה מלאכול ואפילו הכי לאחר תלישה אסור, שאני התם שגם מעיקרא אסור לו להאכילה בידיים, משא"כ גבי ביעור שזהו עיקר מצותו להפקירם גם בפני חיה ובהמה. אמנם בהערה למשמרת הבית סי' ה' סעיף י"ח כתב שם הרי"דב"ז ז"ל אגב אורחא דלאחר שזכה אסור להאכיל מאכל אדם לבהמה, וצ"ע.

יחידה יא: האם צריך לבער את טעם השביעית

72. תוספות מסכת פסחים דף נב עמוד א

הכובש שלשה כבשים - כגון לפת ובצל וקפלוט שאין ביעורן שוה רבי אליעזר אומר אוכלין על הראשון שטעמו אוסר כולם ולא חשיב כמבוער אך לרבי יהושע תימה לר"י איך מותר גוף אותם שכלו ואומר רבינו תם דבתורת כהנים בפרשת בהר סיני פליגי בקראי דתניא מן השדה תאכלו את תבואתה כל זמן שאתה אוכל מן השדה אתה אוכל מן הבית וכו' מכאן אמרו חכמים הכובש שלשה כבשים בחבית רבי אליעזר אומר כיון שכלה אחד מן השדה יבער הכל מן הבית והיינו אוכלין על הראשון דבשמעתין ואם תאמר לר' אליעזר לישתוק קרא מיניה דנפקא לן מולבהמתך וי"ל דסבר ר' אליעזר דאי לאו האי קרא ה"א דאותו המין דוקא יבער ולא יותר אף על פי שטעם האיסור מעורב בהן דלא דמי איסור דביעור לשאר איסורים דהא שרי לעניים וה"א דניחשביה כמבוער כיון שאין כאן אלא הטעם ור' יהושע סבר דודאי הטעם חשיב כמבוער והאי קרא אתי להתייר אף גוף אותו שכלה הואיל ומעורב בהן הטעם המותרין ומן השדה משמע ליה מן דבר שמקצת הטעם ממנו בשדה תאכלו אף האיסור שעמו ורבן גמליאל סבר ממשות של כל אחד שכלה מן השדה אסור אבל הטעם הוא כמבוער ובמגילת סתרים דרבינו נסים פירש דראשון היינו שניתן ראשון בכבוש ואחרון שניתן אחרון בכבוש והכי אמרינן בירושלמי מה טעם דרבי אליעזר הראשון נותן טעם באחרון הלכך אם כלה מן השדה אותו שכבש ראשון אוסר הכל אבל האחרון אינו נותן טעם בראשון ואם כלה מין האחרון מן השדה אינו אוסר אותם שנכבשו קודם וטעם דרבי יהושע אחרון נותן טעם בראשון פי' אף האחרון כדאמר הכא אף על האחרון וקסבר ר' יהושע דמיד כשכלה אחד מהמינים האחרון או הראשון או האמצעי כולן אסורין דנותן טעם זה בזה ורבי יהודה דמתניתין לחומרא כוותיה ורבן גמליאל סבר כדפרישית דהגוף שכלה אסור והטעם הוי כמבוער.

73. הרב מאיר שמחה הכהן מדווינסק - אור שמח הלכות שמיטה ויובל פרק ז הלכה ו

והנה נתבונן עוד בזה: כי כמו שמצוה לכלות ולבער פירות שביעית (לחיה ובהמה) כשהגיע זמן הביעור, כן הוא אסור להפסיד פירות ולכלות לשארי הנאות, לבד מה שהתירה תורה, דלאכלה' אמר רחמנא ולא להפסיד, ולכן אסור למלוגמא ולכביסה וכיוצא בזה... טרם שהגיע זמן הביעור... ואם כן כשם שאסור לאבד את גוף האוכל, כן טעם האוכל של שביעית כיון דטעם כעיקר לענין שביעית אסור לאבדו, וברור. וכיון שכן, בכובש שלשה כבשים בחבית אחת ונתנו טעם זה בזה הרי הדבר הכלה חייב לבער, וכן טעמו. אולם דבר שאינו כלה אסור להפסיד, וכן הטעם מהדבר שאינו כלה לבהמה בהשדה אסור להפסידו, ולפי זה נתבונן איך נעשה בהנך כבשין...

וכיון שכן נתבאר לנו טעם פלוגתייהו: דרבי אליעזר סובר דמחוייב לבער כולן, לפי שיש בהם הטעם מדבר שכבר מינו כלה לחיה בשדה, ואף דעל ידי הביעור מפסיד המין שלא כלה לחיה מן השדה, מכל מקום מצות ביעור עדיפא טפי, שהוא בקום ועשה ומקיים כלה לבהמתך מן הבית, ואם לא ביער תו נאסרו כולן באכילה לאחר הביעור, כיון שחלה עליהן חובת הביעור בשביל הטעם הבלוע מהירק שכלה לחיה מן השדה, נאסר הטעם הבלוע בכולן. ור' יהושע לטעמו אזיל, דסבר דכיון דיעבור על לאכלה אמר רחמנא ולא להפסד, ואם יבער מה שהוא כלה מן השדה הלא ביה בלוע הטעם מהירק הנכבש שלא כלה מן השדה, ואיכא גם בהטעם לאכלה ולא להפסד, מוטב שיעבור בשב ואל תעשה ולא יעבור בקום ועשה, וכיון שכן לא חלה עליו חובת הביעור, ותו מותרין באכילה, כיון דרחמנא פטרינהו מביעור ודוק.

פירות שביעית שנתנו טעם בפירות שיטית

74. הרב שלמה זלמן אויערבך - שו"ת מנחת שלמה חלק א סימן נא אות יט

ביעור טעם הבלוע ברמב"ם פ"ו מהל' שמו"י ה"ו איתא דהכובש שלשה כבשים בחבית אחת כל שכלה מינו מן השדה יבער מינו מן החבית, כלומר ושאר כל המינים מותרים.

וכל זה דוקא אם גם הפירות שקלטו את הטעם הם של שביעית, אבל פירות שאין להם קדושת שביעית שקבלו טעם מפירות שביעית חייבים בביעור כמבואר ברמב"ם פ"ז הל' כ"ב ובעוד מקומות, ומיהו כלים שנתבשלו בהם פירות שביעית אין הבלוע חייב בביעור ואין צריכים להגעילן לאחר זמן הביעור, אולם הר"ש סיריליאו בפ"ט משביעית דף קנ"ז מצריך הגעלה כמו בפסח, ולדבריו קדירות של חרס ישברו כיון דנקטינן שגם בדרבנן לא מהני הגעלה בשל חרס, והן אמנם דהרש"ס אזיל בשטת הסוברים דביעור היינו שריפה אבל מ"מ צ"ע דנראה שהחיוב לשרוף לאחר הביעור מסתעף רק מן החיוב לאכול ולחלק לעניים בשעת הביעור כמבואר ברמב"ם פ"ז הל' ג' וה', ואילו לענין הבלוע בדופני הקדירה צ"ע אם שייך חיוב אכילה או חלוקה לעניים בשעת הביעור וא"כ מ"ט יתחייב אח"כ לשרוף, וכ"ש בכה"ג שגם בהגיע זמן הביעור כבר עבר עליו מעל"ע וטעמו נפגם, אך צ"ע דא"כ גם לדין איך

שייך הפקר בבגד שצבעו בקליפי שביעית, ואולי התם רק קנס חכמים, אבל מ"מ איך מחייבין הפקר פירות ששית שקבלו טעם משל שביעית

ביעור חלקים מהפרי

75. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ז הלכה טו

קליפי רמון והנץ שלו קליפי אגוזים והגרעינים יש להם שביעית ולדמיהם שביעית אבל אין להם ביעור ולא לדמיהם.

76. ר"י קורקוס הלכות שמיטה ויובל פרק ז הלכה טו

אין להם ביעור כיון שאינם עיקר הפרי כי באלו לא קרינן בהו כלה לחיה מן השדה כלה לבהמתך מן הבית.

יחידה יב: ביעור דמי שביעית

77. משנה מסכת שביעית פרק ז משנה ב

וממין הצובעים הפואה והרכפא יש להם שביעית ולדמיהן שביעית אין להם ביעור ולא לדמיהן ביעור ר' מאיר אומר דמיהם מתבערין עד ראש השנה אמרו לו להן אין ביעור קל וחומר לדמיהן.

78. תוספתא מסכת שביעית (ליברמן) פרק ה הלכה ד (הובאה בירושלמי פרק ז הלכה א)

רבי מאיר אומר: דמיהן מתבערין בראש שנה. אמרו לו: להם אין ביעור, קל וחומר לדמיהן. אמר להם: מחמיר אני בדמיהן יותר מן העיקר, שמן של שביעית מדליקין בו. מכרו ולקח בו אחר, אין מדליקין בו. פני משה: שהשמן של שביעית מדליקין בו: שניתנה {פירות} שביעית להדלקה, ואם מכרו {את פרי השביעית} ולקח בו שמן חולין, אין מדליקין בו, לפי שאין מדליקין ב{שמן} לקוח מדמי שביעית.

79. רמב"ם - פירוש המשנה - מסכת שביעית פרק ז משנה ב

וענין אין להן ביעור שממשיכין להשתמש וליהנות בהם עד שיכלו, ואין מדקדקין בהן על שעת הביעור, וכן בדמיהן אם נמכרו. ואין הלכה כר' מאיר

80. תוספות מסכת נדה דף ח עמוד א

יש להן ביעור ולדמיהם ביעור: אף על גב דשביעית תופסת דמיה, יש חילוק בביעור בין דמיה לעצמה כדתנן בפרק ב' דשביעית: ר' מאיר אומר דמיה מתבערים עד ראש השנה, אבל הן מתבערין עד הפסח.

81. הרב יעקב עטלינגר - ערוך לנר מסכת נדה - דף ח עמוד א

דמים צריך לבער מיד במוצאי שביעית קודם ראש השנה של שמינית כנראה מדברי רבי מאיר שאמר שם (מקור שגיא! מקור ההפניה לא נמצא): 'דמיהם מתבערים עד ראש השנה', ואף דחכמים פליגי עליו, מכל מקום לא פליגי רק לענין אם יש לדמים ביעור היכי שאין ביעור לפרי אבל על כל פנים נראה מדברי רבי מאיר שהיכא שיש ביעור לדמים צריך לבער קודם ראש השנה, ובזה לא מצאנו דפליגי חכמים עליו זהו דעת התוספות.

אבל דעת הרמב"ם נראה שאינה כן שכתב (הלכות שמיטה ז, ז) 'כיצד הרי שמכר רמונים וכו' ע"ש הרי שסבירא ליה שזמן ביעור הדמים אינה רק כשיגיע זמן ביעור הפרי של שביעית שמכר בעד הדמים, ונראה לי שסבירא ליה דממה שאמר רבי מאיר אין ראייה דרבי מאיר שאיירי בדמים שלקח בפירות שאין להם ביעור שלא כלים לחיה מן השדה, בהם ודאי זמן הביעור בסוף זמן השמיטה, דעד מתי ימתין מלבער? כיון דהפרי שמכר לא תגיע לעולם לכלל ביעור. אבל בפירות שבאים לכלל ביעור, דין המעות כדין הפירות לענין ביעור, ודלא כהתוספות, ולא ראיתי מי שהזכיר שיש פלוגתא בזה בין הרמב"ם והתוספות.

❖ לפי הערוך לנר' מהי דעת הרמב"ם בזמן ביעור דמי שביעית?

82. תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף נד עמוד ב

לקח בפירות שביעית בשר - אלו ואלו מתבערין בשביעית
רש"י: מתבערין - נאכלין קודם הביעור קודם שיכלה לחיה מן השדה אותו המין שמכר.

83. הרב דוד רפפורט - מקדש דוד שביעית סימן כא

והנה התוס' נדה (ח' ע"א ד"ה יש) כתבו על הא דאמרינן שם הורד והכופר כו' י"ל ביעור ולדמיהם ביעור, דאע"ג דשביעית תופסת דמיה יש חילוק בביעור בין דמיה לעצמה כדתנן (פ"ז מ"ב דשביעית) רמ"א דמיה מתבערים עד ר"ה אבל הן מתבערין עד הפסח ע"ש, וההיא דאין מוסרין דמי פירות שביעית לע"ה דמיירי בדמים אם כן הביעור בר"ה של שמינית דהיינו בסוף שביעית, אך אין כן דעת רש"י ז"ל בע"ז (נ"ד: ד"ה מתבערין) בההיא דלקח בפירות שביעית בשר אלו ואלו מתבערין בשביעית, וכתב מתבערין נאכלין קודם הביעור קודם שיכלה לחיה מן השדה אותו המין שמכר ע"ש, היינו דזמן הביעור של הדמים הוא כשיכלה אותו המין שמכר, א"כ אף הדמים אין הביעור שלהם בסוף שביעית.

❖ עיון נוסף: עיינו במקדש דוד סימן כב, שדן באופן שכסף נתפס בדמי שביעית בפירות, ולאחר

מכן השתנה זמן ביעור הפירות אם השתנה גם זמן ביעור הכסף.

שיטת הרמב"ם

❖ **עיינו שוב במקורות שגיאה! מקור ההפניה לא נמצא. 1- שגיאה! מקור ההפניה לא נמצא. מהי לפי**

דעתו שיטת הרמב"ם בעניין ביעור דמי שביעית?

84. רמב"ם הלכות שמיטה ויובל פרק ז הלכה יג

ואם היה מתקיים בארץ כגון הפואה והרכפה ממין הצובעין אף על פי שיש לו שביעית ולדמיו שביעית אין להם ביעור ולא לדמיהם שהרי מתקיים בארץ אלא נהנין וצובעין בו עד ראש השנה. השגת הראב"ד: אמר אברהם: זו דברי רבי מאיר אף על פי שאינם כלים, לדמיהם יש ביעור בסוף השנה, שמחמיר בדמים יותר מהן. אבל חכמים אומרים: להן אין ביעור, קל וחומר לדמיהן, ומה שכתב: לא כרבי מאיר ולא כחכמים.

85. ר"י קורקוס הלכות שמיטה ויובל פרק ז הלכה יג

ועל מה שכתב רבינו אלא נהנין וצובעין בו עד ראש השנה... וכן כתב רבינו במשנה ז"ל בענין אין להם ביעור שלא ימנע מלהתעסק בהם תדיר וליהנות בהם עד שישלימו ואין לו לשמור בזה שעת ביעור וכן בדמיהן אם נמכרו ואין הלכה כר' מאיר ע"כ ולא מצאתי קיום לדברי רבינו אם לא שנדחוק ד'עד ראש השנה' שכתב עד ועד בכלל. ולא דוקא, דהוא הדין לאחר ראש השנה, אלא משום דרבי מאיר נקט במילתיה מתבערין עד ראש השנה כלומר שצריך לבערם קודם ראש השנה, לכך כתב רבינו שאינו כן אלא נהנין עד ראש השנה, שהרי לא כתב מתבערין עד ר"ה כלשון ר"מ אלא נהנין וצובעין וכולי, ומכל מקום לשונו דחוק.

❖ **עיינו גם בכסף משנה שפירש את דברי הרמב"ם באופן דומה לר"י קורקוס.**

86. חזון איש סימן יג אות ט

ונראה דלפירוש הר"מ רבי מאיר דאמר דמיהן מתבערין היינו דמיהן של פאה ורכפא אבל אותן שאין צריך ביעור משום דלא אמרה בהם תורה ביעור מודה רבי מאיר בדמיהן, ואפשר דבכולהו פליג ומשום שדמי שביעית אינו ניכר מהיכן באו וכיון שנוהג בהן קדושת שביעית אם יאכלם לעולם יאמרו שדמי שביעית אין מתבערין וכמו שפירש ר"ש והלכך לעולם הדמים מתבערין אחר ראש השנה.

87. רדב"ז הלכות שמיטה ויובל פרק ז הלכה יג

ומתניתין הכי מתפרשא: 'אין להם ביעור' - בשעת הביעור, דאפילו כלה לחיה מן השדה עדיין יוכל ליהנות בהם עד ראש השנה, וחכמים לדברי רבי מאיר קאמרי: לדידן אין להם ביעור, אבל אין נהנין אלא עד ראש השנה, אלא לדידך שאתה מחלק בין עצמן לדמיהן, שאתה אומר שיש לדמיהן ביעור, וביעורן עד ראש השנה אבל הם עצמן אין להם ביעור כלל, ונהנה והולך עד שיכלו, והלא דברים קל וחומר: להם אין ביעור, קל וחומר לדמיהן, אבל לעולם הם ודמיהן אין להם ביעור בזמן הביעור, אלא נהנים בהם עד ראש השנה, ומשם ואילך מפקירן לכל. כללא דמלתא: אין להם ביעור כשאר פירות שביעית, דאחר שכלה לחיה טעונין שריפה, אלא נהנין בהם עד ראש השנה, ואחר כך מפקירן, ונמצא שפסק רבינו כחכמים, דוק ותשכח.

❖ **לפי חידושו של רדב"ז באיזה מקרה ברמב"ם יש 'ביעור' שאינו שריפה?**

88. חזון איש שביעית סימן יג אות ט

ומה שכתב הרמב"ם דבמידי שאין צריך ביעור משמשין אותו עד ראש השנה השיג הר"א שלא נאמר אלא לרבי מאיר בדמים אבל מידי דאין צריך ביעור מותר אף אחר ראשה שנה, ושיעור ראש השנה בין בו בין בדמיו הוא דלא כרבי מאיר ודלא כרבנן, ולא מצאנו לפרש דברי הרמב"ם אם לא שיש כאן טעות סופר וצריך לומר 'אחר ראש השנה', ורצונו לומר דבמידי דמתקיים לא שייך לכאורה למתני אין לו ביעור דהא זמן ביעור כשכלה לחיה מן השדה ואם אינו כלה הרי לא הגיע זמן ביעור לעולם, ואין כאן פטור אלא שלא הגיע זמנו, ולזה פירש הרמב"ם דהיה מקום לומר דיבערנו אחר ראש השנה וכמו דסבירא ליה לרבי מאיר בדמיהן, ולפיכך תנן שאין להם ביעור, ומיהו